

HAYATIMIZI ŞEKİLLENDİREN İSLAMİ DEĞERLER

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn. Ve's-salâtü ve's-selâmu alâ-seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîne. Seyyidinâ ve senedinâ ve mededinâ Muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebi'ahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-din. Emmâ ba'd:

Fa'lemû eyyühe'l-ihvân fe-inne efdale'l-hadîsi kitâbullah ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ Muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem. Ve şerre'l-umûri muhdesâtuhâ ve külle muhdesetin bid'atün ve külle bid'atin dalâletün ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr. Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

a. Muhkem ve Müteşabih Ayetler

إِذَا رَأَيْتُمُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ فَأُخَذُوا مِنْهُمْ

İzâ raeytümü'llezîne yettebi'ûne mâ teşâbehe minhü fe'hzerûhüm.

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Çok aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah Teâlâ Hazretleri'nin selamı, rahmeti, bereketi cümlenizin üzerine olsun. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerinin mübarek hadîslerinden bir nebze, bir miktar, bir demet şurada okumak üzere toplanmış bulunuyoruz. Allah Teâlâ Hazretleri her sözümüze, her halimize rızasına uygun eylesin. Bu hadîs-i şerîflerin okunmasına, dinlenmesine geçmeden önce evvelen ve hasseten Efendimiz Muhammed-i Mustafa *sallallahu aleyhi ve sellem* Hazretlerinin ruh-i pâki için ve sonra sair enbiyâ ve mürselinin cümlesinin ervâhı için, cümle sâdât-ı meşâyih-i turuk-u aliyyemizin ervâhı için, Bu eserin müellefi Gümüşhaneli hocamızın ruhu için, bu eserin içindeki hadîs-i şerîflerin ve malumatın bize kadar gelmesine emeği geçmiş olan bütün âlimlerin ve ravilerin ruhları için, uzaktan yakından bu hadîs-i şerîfleri dinlemek üzere şu meclise toplanmış bulunan, şu mescide toplanmış bulunan siz kardeşlerimizin de ahirete intikal eylemiş olan bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhları için, Biz hayatta olan Müslümanların da Cenab-ı Mevlamızın rızasına uygun olarak ömür sürmemiz ve huzuruna sevdiği, razı olduğu kullar olarak varmamıza

vesile olması için bir Fâtîha 3 İhlâs-ı şerîf okuyalım.

Buyurun. Ondan sonra başlayalım hadîs-i şerîflerin izahına.

Hutbesinde metnini okumuş olduğumuz hadîs-i şerîf, Kur'an-ı Kerîm'in âyetlerinden istifade ederek kendi yanlış yollarını teyide çalışanların durumunu anlatıyor bize.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri şöyle buyuruyorlar;

İzâ raeytüm. Siz gördüğünüz zaman.

Kimi?

Ellezîne yettebiûne mâ teşâbehe minhü.

Bu Kur'an-ı Kerîm'de bulunan müteşabih âyetlere tabi olanları gördüğünüz zaman, onlardan hazer ediniz, *fehzerûhüm*, onlardan kaçınıp çekininiz, kendinizi koruyup kollayınız buyurmuş. Şimdi bunun belki manasını delalet ettiği manayı iyi bilmeyenler olabilir. Açıklayalım. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Hazretleri bu hadîs-i şerîfi Al-î İmrân Suresi'nin başında bir âyet-i Kerîme var. Onu okuduktan sonra îrad buyurmuş. Sebebi müruru hadîs, O âyet-i Kerîme'nin tilavetinden sonra. Hz. Âişe validemiz, bu sahih hadîs-i şerîfin izahında diyor ki:

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem, kavlühû

Teâlâ:

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ
مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا
الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ
الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ

Hüve'llezî enzele 'aleyke'l-kitâbe minhü âyâtün mühkemâtün hünne ümmü'l-kitâbi ve uharu müteşâbihâtün fe-emme'llezîne fî kulûbihim zeyğun fe-yettebi'ûne mâ teşâbehe minhü'btiğâe'l-fitneti ve'btiğâe te'vîlih. (Âl-i İmrân Suresi 7. Âyet)

Bu âyet-i kerîmeyi okumuş da Peygamber Efendimiz ondan sonra bu hadîsi îrad buyurmuş.

Bu âyet-i kerîme nedir?

Ne buyuruyor?

Bu âyet-i kerîme içinde, Allah-u Teâlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerîm'in içindeki âyetleri iki gruba ayırıyor bize ifade etmek için.

Hüve'llezî O Allah'tır, O zül-celâldir, bizi yaratan hâlıkımızdır. Kur'an'ı indiren. *Hüve'llezî* odur.

enzele ‘aleyke’l-kitâbe. Ey Resûlüm!
Senin üzerine bu Kur'an-ı Kerîm'i inzal eden, indiren, bu kitabı indiren, O Allah Teâlâ Hazretleri'dir.

minhü âyâtün mûhkemâtün. Bu Kur'an-ı Kerîm'in âyetlerinden bir bölümü, bir kısmı muhkem âyetlerdir. Muhkem demek sapasağlam, tahkim edilmiş, apâşikâr manasında hiç şek şüphe, tereddüt, yanlış anlamaya imkan ve fırsat olmayacak kadar açık.

أَقِمِ الصَّلَاةَ

"Ekimis's-salâh."

Namaz kılın. Yani namaz kılın, oruç tutun filan. Bunun başka bir kaçınacak tarafı var mı? Acaba ben kılmasam olur mu diyebilir mi insan?

Diyemez. Apâşikâr.

"Hünne ümmü'l-kitâbi"

Bunlar kitabın anasıdır. Kitabın özü, esası, temelidir. Ve sapasağlam Kur'an-ı Kerîm'de yer aldıklarıdır. Bize kadar ulaşmıştır, Allah-u Teâlâ Hazretleri hıfz-ı himaya eyleyecek, kıyamete kadar da kimse bu Kur'an-ı Kerîm'in âyetleriyle oynamaya tayyire, tebdile ,cüret etse bile muvaffak olamayacak diye vaat var. Bir kısım böyle,

“*Ve uharu müteşâbihât*”

Bir kısım âyetlerde vardır ki, manası müteşabihdir. Yani okuyan kimsenin zihnine acaba şöyle mi demek istiyor, böyle mi demek istiyor, acaba murad-ı ilâhi bu mudur, yoksa şu mudur diye çeşitli ihtimaller gelip de, eğer kendisi dinde lütuf sahibi, efendim kalp gözü açılmış, Allah tarafından kendisine manası ilham edilmiş bir kimseyse ne a'la, değilse efendim böyle düşünen kimselerdir. Tabi bu hususta da âyet-i Kerîmenin devamında çeşitli şeyler var. Hasılı bu gibi âyetlerin esrarını bir kısım Allah'ın veli kulları bilir, bir kısmını da Allah Teâlâ 'den gayrısı bilmez. *Vallahu âlem bi's-sevâb* diye bitirir müfessirler anlatırlar anlatırlar da Allah bilir derler. Bazı mesela surelerin başında Hurûf-ı Mukattaa var.

Elif, la, mim diyor, ne demek acaba?

Ha mim diyor, ne demek?

Gibi. Sonra bir kısım âyet-i Kerîmeler var ki, mesela;

يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ

Yedü'llâhi fevka eydîhim. (Fetih suresi, 10. âyet)

Ey Resûlüm!

Sana gelip de biz sana tabi olduk Yâ Resûlallah, emrindeyiz, ferman eyle, buyur biz sana tabiyiz deyip senin elini tutup da, sana beyat edenlerin elleri üzerinde, seninle onun elinin üzerinde yedullahi fevka eydihim. Onların elinin üzerinde Allah'ın eli var diyor.

Şimdi bu âyet-i kerîmenin manası acaba ne ki?

Denecek olursa. Bir kısım diyebilir ki, efendim Allah'ın eli demiş, demek ki Allah'ın eli var derse olur mu?

Olmaz.

Allah Teâlâ Hazretleri;

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ

Leyse ke-mislihî şey'ün.(Şûrâ Suresi 11. Âyet)

Kendisine benzer emsali olan bir zat değil ki, hiçbir şey ona benzemez. O hiçbir şeye benzemez. Muhâlefetün Li'l-Havâdis. Hadîs olan sonradan, yaratılmış olan mahlukata başka türdür. Onlara uymaz Allah Teâlâ Hazretleri.

لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ

Lâ tûdrikühü'l-epsâru ve hüve yûdrikü'l-epsâr (En'âm Suresi 103. Âyet)

Gözler onu idrak edemez ama o gözleri idrak eder. Gönülleri bilir, gönülden geçenleri bilir. Allah Teâlâ Hazretleri'nin eli acaba beş parmak mıydı haşa sümme haşa?

Şöyle miydi, böyle miydi derse olmaz insan. Bazı müfessirler demişler ki, buradaki elden murad, yani Allah'ın gücü, kuvveti, kudreti demektir. Bir kısmı da demişler ki Efendim, işte Allah Teâlâ Hazretleri o beyat edenlerden hoşnut, razı oluyor da, ben de o anlaşmanın içindeyim, o anlaşmadan hoşnutum, razıyım demek istiyor. Öyle ama, ya başka bir esrarıda da varsa, bu işin bilmediğimiz bir tarafı varsa, hasılı bu âyet müteşabih. Yani âyetler bir kısım muhkem, bir kısım müteşabih ki, bu çeşit âyetler müteşabih âyetlerdir. Kalplerinde eğrilik bûğrülük olan insanlar, müslümanlara gelip de telkinde bulunup da onları saptırmak istedikleri zaman ne yapacaklar?

Müslümanların candan çok sevdiği şeyleri kullanacaklar mecburen.

Müslüman neyi sever?

Allah Teâlâ Hazretleri'ni sever, Resûlullah'ı sever, Allah'ın Kur'an-ı Kerîm'ini sever, O'nun kelâmı diye.

Biz Kur'an'ı neden seviyoruz?

Mevlamızın kelâmı. Canımız feda. Hükmüne, âyetlerine, yüzüne baksa insan sevap kazanır. Kur'an-ı Kerîm'i hiç okumasını bilmesin insan, Allah Allah şu Allah'ın kelâmı, şu Allah'ın kitabı diye baksa sevap yazılır. Kur'an-ı Kerîm'e bakmak sevap. Elif, Lam, Mim derse, Elif için bir sevap, Lam için bir sevap, Mim için bir sevap.

Ne demek *Elif, Lam, Mim*?

Üç harf yani. E, Le, Me. Üç harfi söylerse harflerine bir de sevap veriyor Allah. Sevabına daddi hesap, son, nihâyet yok o kadar kıymetli bir şey.

Eh ne yapacak?

O sevdiği şeyleri yakalayıp kandırmaya çalışacak. Gelecek müslümanların yanına.

Ee, Kur'an-ı Kerîm şöyle buyurmuyor mu?

Bilmem de böyle değil mi?

Bak Kur'an-ı Kerîm bu âyet-i Kerîmede şöyle buyurmuş;

فَأَيْنَمَا تُولُوْا فَثَمَّ وَجْهُ اللّٰهِ إِنَّ اللّٰهَ وَاسِعٌ عَلِيْمٌ

Fe-eynemâ tüvellû fe-semme vechü'llâhi inne'llâhe vâsi'ün 'alîm. (Bakara Suresi 115. Âyet) Âyet-i Kerîme var. Yüzünüzü nereye

dönseniz Allah Teâlâ Hazretlerinin *vech-i şerîfi* o yanda.

Vecih ne demek?

Yüz manasına gelir, zat manasına gelir, amma mahlukata benzemeyecek neyin nesidir? Esrarıyla. Şimdi bunu alıp da Allah Teâlâ Hazretlerini cisim gibi düşünmek olursa olur mu? Bir şekil tasavvur etmek olur mu?

Olmaz.

Mücessime yanlış bir yolda, müşebbihe yanlış bir yolda, işte böyle âyetlerden gelip de sizleri aldatmaya, şey yapmaya kalkabilirler. Çünkü ortada, revaçta olan hangi meta varsa gelirler ondan insanı aldatmaya çalışırlar. Bu devirde de düşünün, taşının hangi meta revaçta ise, hangi şahıs revaçta ise onun adını kullanır. Hem de onun has düşmanları bile. Ama gene onu kullanır, öyle istismar ederler. Onun için Peygamber Efendimiz bu âyet-i Kerîme'yi okuduktan sonra demiş ki;

İzâ raeytüm. Siz gördüğünüz zaman, *ellezîne yettebiûne mâ teşâbehe minhü.* Bu Kur'an-ı Kerîm'in müteşâbih âyetlerine tabi olup da Efendim, insanları böyle fitnelere, karışıklıklara uğratmak isteyenleri gördüğünüz zaman, *fahzerûhüm*, onlardan kaçının.

Ne demek?

لَا تُجَالِسُوا وَلَا تُكَلِّمُوهُ وَلَا تَنَاجَوْهُمْ فَإِنَّهُمْ أَهْلُ
الْبِدْعَةِ

"Lâ tucâlisâ ve lâ tükellimûhü."

Yani onlarla bir meclise oturmayın. Onların sözlerini dinlemeyin.

"Ve lâ tenâkehûhüm."

Onlarla evlenmeyin. İtikadı bozuktur. Efendim, seni de sapıtır, aldatır.

"Fe-innehüm ehlü'l-bid'at." Onlar bid'at ehlidir diye bildirmişler.

O halde Allah Teâlâ Hazretleri bize ahkâmından bildirmediği bir şey bırakmamıştır.

Mümkün mü acaba Allah Teâlâ Hazretleri bize bazı şeyleri bildiremedi?

Hâşâ, sümme hâşâ. Kudretine aykırı. Mümkün mü?

Kün fe yekün? Ol dediği şey olan Allah Teâlâ Hazretleri bize duyurmak istediği şeyi duyuramasın. Efendim Resûlullah işte 63 yaşında ölüverdi de 83 yaşına kadar yaşasaydı da, böyle şey olurmu.

الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ

el-yevme ekmeltü leküm dîneküm. (Mâide Suresi 3. Âyet)

Bugün size dinimi tamamladım.

وَأَتَمَّمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي

Ve etmemtû 'aleyküm ni'metî. (Mâide Suresi 3. Âyet)

Size olan nimetimi tamama erdirdim. İtmam eyledim.

وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا

Ve radîtü lekümü'l-İslâme dînen. (Mâide Suresi 3. Âyet)

Din olarak size İslâm'ı seçtim, beğendim ve ondan razıyım. Başka bir dinle karşıma gelmeyin diyor. Sevinmişler. Ashâb-ı kirâm ne güzel bak. Bizi Allah'ın Teâlâ Hazretleri bu âyet-i kerîme ile böyle dinimizi tamamladım diyor. Efendim nimetimi tamamladım diyor. Nimetten bahsediyor. Tamamlanmaktan bahsediyor. Ama Ebû Bekr-î Sıddîk köşede başlamış, boynunu dükmüş, mahzun mahzun ağlamaya.

Demiş ya ne oluyor?

Ya bak Allah'ın nimetten bahsediyor âyet-i kerîmede. Demiş nimet tamam olunca ne olacak? Resûlullah'ın vazifesi tamam oluyor.

Aramızdan ayrılacak ya, sezmiş yani işin arkasından gelecek şeyi. Onun için o oradan mahzun olmuş. Ama bu âyet-i kerîme gösteriyor ki, dinimizin her şeyi apâşikâr. Efendim faizin yasaklanması son zamandaydı. Tatbikatı meçhul kaldı.

Olur mu?

Mümkün mü hiç?

Her şeyi ayan beyan.

el-helalü beyyinün vel haramü beyyinun.

Helal de bellidir, haram da bellidir.

Sonra Allah Teâlâ 'nın emirleri bize o kadar şey ki, hiç tereddüde mahal kalacak bir şey yoktur.

اِسْتَفْتِ قَلْبَكَ وَإِنْ أَفْتَاكَ الْمُفْتَى

"İstefti kalbeke ve in eftâke'l-müftî"

Peygamber Efendimiz. Bak ne güzel kaide. Sana müftüler fetva verse bile kalbine danış diyor. Müminin kalbi terazidir. Doğruyu, eğriyi anlar. Eğriden sakınmasını bilir diye müminin kalbine selahiyet vermiş Allah Teâlâ hazretleri.

"İstefti kalbeke" Kalbine danış. Gönlüne danış, gönlüne fetva sor bakalım. Müftüler bazen eğri şeyi verebilir demek yani. Müftüler fetva verdiler, canım cahildir. Yap canım,

vebali benim canım. Çok var böyle diyen insan. Niye bu haramı diyor, vebali bana. Varsa günah benim boynuma diyor. Evet, onun boynuna o tekabbül ettiği o günah gidecek ama sen o gûnahtan kurtulamazsın. Sana da gelecek, ona da o cüretinden dolayı o günah gidecek.

وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ مِنْ خَطَايَاهُمْ مِنْ شَيْءٍ

"Femâ hüm bihâmilîne min hatâyâhüm min şey'.

Onların hatalarından onlar bir şey yüklenemez, ondan alıp da ötekisini omuzunu serbest bırakmaz. Fakat kendi vebalinde yüklenir, onun vebalinde yüklenir ama o günahı işleyen de gene o günahla kalır. Neyse, işte Peygamber Efendimiz buyurmuş ki helal belli.

Belli mi?

Belli. Neyin helal olduğu ki ortada. Haram da belli. O da âşikâr. Şu haram, bu haram, yalan haram, dolan haram, haksız kazanç haram, başkasını aldatmak haram, zulüm haram, gadir haram. Her şey âşikâr.

وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ

"Ve beynehümâ müştebihâtün."

Bunların arasında biraz müşkilatlı, karar vermekte güçlük çeken bazı kişiler vardır.

Onlar ne olacak? Haram belli, helal belli de arada tereddütlü şeyler var. Ha kim bunlardan kendisini çeker korursa, o zaman dinini ve manevi namusunu, haysiyetini korumuş, kollamış olur. Tereddütlü şeye yaklaşmayacak, şüpheli şeye yanaşmayacak, müşkilatlı şeyde ya yaparsan günah olurs.. Kim böyle yaparsa,

فَقَدْ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعِرْضِهِ

"Fe-kad istebrâe li-dînihi ve 'ırdihî."

Dinini de beraat ettirmiş olur, sözünü, haysiyetini de beraat ettirmiş olur. Demek ki şüphelerden kaçmakla, tekva ile, vera ile insan, hayr-u hasenata nail olacak. İşte Kur'an-ı Kerîm'i böyle gelip de aldatmak isteyenler olabilir. Onlarla oturmayın, düşüp kalkmayın, şey yapmayın. Kur'an-ı Kerîm'in bize apâşikâr hükümleri yeter. Tabi Kur'an-ı Kerîm'de her şeyi anlayamazsın. Allah'ın kelâmı.

Sen kim oluyorsun?

Karşına bir kimyager geçse, konuşsa, sen kimyagerin her sözünü anlayacak mısın?

Anlayabilir misin?

Anlayamazsın. 80 tane formül söyler, 90 tane tabir söyler, Anlayamazsın. Bir mühendis sana bu betonarme hesaplarıyla ilgili biraz bilgi

verdi. Niye bunu böyle petek petek yaptın, niye burasını derin derin yaptın diye.

Hepsini anlayacak mısın?

Bir sürür tabir geçti. Güçle kuvvet kelimesi arasında fark var mı sence?

Güçte kuvvet demek, kuvvette güç demek dersin. Ama fizikte fark var. Güç başka, kuvvet başka. Tabir. İncelikleri var. Demek ki bir âlim kimsenin sözünü, o ilme vakıf olmayan ötekisi anlayamaz.

Peki Allah Teâlâ Hazretleri?

Allah Teâlâ Hazretleri her şeyi bilen, kainatın sahibi, kainatın düzenini ortaya koyan, mucidi. Kainatın mucidi Allah Teâlâ Hazretleri. Bu yaprakları O icat etti. Bu hücreleri O icat etti. Bu küreleri O icat etti. Bu astronomi ilmini arayıp da esrarını az az sezebildiği varlıkları fiilen O koydu ortaya. O düzeni O koydu Allah Teâlâ Hazretleri.

Sen onun her şeyini anlamaya muktedir olabilir misin?

Anlayamazsın. O âyetlerin kimisi bilmem hangi zamanda gelecek filanca insana hitaptır, kimisi bilmem hangi zamanda gelecek filanca seviyeye ulaşmış insanlara hitap eder o. Allah Teâlâ Hazretleri'nin Kur'an-ı Kerîm'ini âlim

insan okudukça, oh oh neler çıkartıyor. Geçen gün bir kitap okudum, Kur'an-ı Kerîm'in bütün âyetlerini computüre, elektronik beyine şey yapmışlar, okumuşlar, hesaplamışlar, şey yapmışlar, ne incelikler çıkartıyor. Computür diyor, Allah Teâlâ Hazretleri'nin emsalsiz, eksiksiz hesabını, şeyini diyor, ortaya koyuyor diyor. Allah'ın diyor, Kur'an'ının hak kitap olduğunu ortaya koyuyor. Öyle ince hesaplar diyor. Computürden başka şeyler hesaplanması mümkün olmayan hesaplar. Hesapları Allah Teâlâ Hazretleri bize Kur'an'ın bir başka mucizesi olarak, işte öyle şey yazmış. Filanca âyet-i kerîmede, filanca kelime,

"Bastaten" kelimesi niye sad'la yazılmış?

Hikmeti var. Compütürler ispat ediyor. Hikmeti var diyor. Başka yerde sin ile yazılan şey niye orada sad'la yazılmış, ispat ediyor. Amerika'da hani compütürün başına geçmiş müslüman, elektronik beynin, onunla uğraşüyor. İşte öyle. İşte profesör bilmem, Fransız profesör Maurice Bucaille , incelemiş incelemiş, diyor ki Kur'an-ı Kerîm bizden, biz bilim adamlarından önde gidiyor diyor. Biz onun arkasından gidiyoruz. 1400 sene geriden gidiyoruz diyor Kur'an-ı Kerîm'in arkasından.

Her şeyini anlayamazsın onun için. Onun için muhkem olan âyetlerine buyur, tabi ol, müteşabih olanlarını kurcalayıp da yanlış yola seni götürmek isteyen insanlara tabi ol. Müteşabihini de kabul et. Allah'ın Kelâmıdır de. Ben Allah'ın sonsuz ilmi karşısında aciz bir zerreyim. Her şeyini anlayamam de. Boynunu bük, müteşabihi karıştırıp da itikadını bozma, yolunu sapıtma. Sana sağlamı yeter. Ötekisinin inceliği üzerinde eğri büğrü laflar söyleyip de seni yoldan çıkartmak isteyen insanlara fırsat verme demiş oluyor Peygamber Efendimiz bu hadîs-i şerîfiyle. Hadîs Hazreti Âişe Validemiz'den rivâyet edilmiş bir hadîs-i şerîf.

b. Mescid Adabının Önemi

إِذَا رَأَيْتُمْ مَنْ يَبِيعُ أَوْ يَبْتَاعُ فِي الْمَسْجِدِ فَقُولُوا: لَا
أَرْبَحَ اللَّهُ تِجَارَتَكَ وَإِذَا رَأَيْتُمْ مَنْ يَنْشُدُ فِيهِ ضَالَّةً
فَقُولُوا: لَا رَدَّ اللَّهُ عَلَيْكَ

İzâ raeytüm men yebî'u ev yebtâ'u fi'l-mescidi fe-kûlû: Lâ erbeha'llâhü ticârateke ve izâ raeytüm men yenşüdü fîhi dâlleten fe-kûlû: Lâ radde'llâhü aleyke.

Bu hadîs-i şerîf de mescidin âdâbına ait bize bilgi veren bir hadîs-i şerîftir.

Diyor ki Peygamber Efendimiz;
İzâ raeytüm. Gördüğünüz zaman.
Kimi?

Men yebî'uu. Satanı. *Ev yebtâu* veyahut satın alanı. *Fi'l-mescidi*, mescid. Allah sana kazanç nasip etmesin, Allah sana kâr vermesin deyin. *Ve izâ raeytüm men yenşüdü fîhi dâleten*. Kim orada yahu ben devemi kaybetmiştim, gören var mı diye mescitte sesleniyorsa, kaybolmuş malını efendim soruyorsa, bir şeyimi düşürmüştüm, gören var mı filan diye, ona da deyin ki, *fe kûlû: Lâ radellâhü aleyke*. Allah sana o kaybettiği şeyi buldurmasın, geri döndürmesin.

Neden? diyor Peygamber Efendimiz öyle.

وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا

Ve enne'l-mesâcide li'llâhi felâ ted'ûme'allâhi ehadâ. (Cin Suresi 18. Âyet)

Mescidler Allah'ın çok muhterem mekanlarıdır. Mescid oyuncak değildir. Mescid son derece ciddi bir yerdir. Burası Allah Teâlâ Hazretleri'nin beytullahıdır. Allah'ın evidir, Allah'a ibadet ediliyor. Buraya edeple girecek insan. Burası laletayn bir yer değil. Allah Teâlâ Hazretleri'nin ibadetinin yapıldığı bir yer. İnsan

buranın âdâbına riâyet edemezse çok büyük cüret etmiş olur. Sen reisi cumhurunun yanına gitsen, reisi cumhurunun yanına gittiğin zaman efendim oranın evin bir âdâbına uymak gerekmez mi?

Oranın, bir kralın, bir hükümdarın sarayına gidilseydi oranın âdâbına uymak gerekmez miydi?

Ödü patlar insanın. Acaba nasıl basacağım, nereye gideceğim, nereye bakacağım, nereye basmayacağım diye pür dikkat olunur. Mescid de öyle. Mescide de çok itina etmek lazım. Ve mescidi asıl gayesinin dışında böyle dünyevi, hasis, küçük, adi menfaatler için istimal etmek yanlış olur.

Nasıl adi bir menfaat?

İşte ticaret yapıyor, yahu dışarıda yap. Mescidin içinde al takke, 500 lira, 200 lirasını geri al bilmem ne. Burası dükkan değil ki, burası ibadet yeri. Böyle ticaret, böyle alışveriş. Veyahut şu kitabı satıyorum, hadi tanesi 50 lira, yok mu alan. Böyle şey olmaz. Mescid burası. Veyahut işte efendim hani bir şeyimi kaybettim var mı gören falan. Burası ilan yeri değil ki, kapıya dur, kapıda söyle. Burada namaz kılan var, Kur'an okuyan var, kendinden

geçmiş mevlasına dalmış, efendim onun zikriyle, fikriyle meşgul olan insanlar var.

Sen onun huzurunu ne hakla bozarsın, nasıl bozarsın?

Onun için o edebe ersinler diye, şöyle edebe uygun hareket etmeyen insanlara böyle diyin diyor Peygamber Efendimiz.

Bu ne demektir?

Siz de böyle bir şey yapmayın demek. Gelip de mescidde ticaret yapmayın demektir. Gelip de mescidde ilan at yapmayın demektir. Yani mescidin dışında şey yapabilirsiniz manasına geliyor burada. Şimdi kapıdan girerken bizim genç, küçük cemaatimizden bazıları efendim bana bir kağıt verdiler. O da mescidin âdâbıyla ilgili. Şimdi geçtiğimiz cuma günü burada okul tatil olduğundan namaz kılmak istemişler. Birkaç yaramaz çıkmış içlerinden. Onlar biraz haylazlık yapmışlar. Tabi büyükler de onları vay siz gülüşüyorsunuz falan mı dediler ne olduysa dışarı çıkartmışlar. Şimdi diyor ki bana bu yazıyı veren çocuk, yani biz camiye gelemedik diyor. Biz de araya gittik demek istiyor yani. Onların arasında biz de küçük görünce sen de gülmüşsündür diye biz de çıkarttı demek istiyor. Eğer böyle olduysa

onlara günah oldu mu diyor biz ne yapalım diyor. Eğer arkada abilerimizin yaptığı doğru değilse diyor bizi ayırsınlar diyor yani gülen yaramazlardan. Biz gülmüyoruz ciddi olarak buraya geldik. İbadet etmeye gelmiştik. Bizi ayırsınlar diyor. Hakikaten çocuklar ve deliler camiye getirilmesin diye hadîs-i şerîf vardır. Çocuk küçük olur, gelir, güler. Olmaz. Eğer çocuğu getirirse insan ya akil bir, yani caminin âdâbını bilen bir yaşta olmalı, yanında bulunmalı çocuk. Safların önünden geçer, baba diye ağlar. Babası ön safa geçti, arkadan hüngür hüngür ağladı ben geçenlerde Süleymaniye'de namaz kılıyorum. Babacığım neredesin, dedeciğim neredesin?

Bütün cemaatin huzuru kaçtı yani. Dikkat etmek lazım. Şey de, böyle dikkatli genç cemaatimiz de bu yazıyı veren gibi, onlar da öteki çocukların yanına sokulmasın. Çünkü kurunun yanında yaş da yanar, bu iş böyledir. Madem sen ciddisin, ibadetin şeyini biliyorsun, sen de öteki büyüklerin arasına girersin, o çocukların grubuna girdin mi işte öyle olur insan. Yani ötekiler güldü, şey yaptı diye hepsinin boyuna bakarlar, küçük görünce çık

dışarıya derler. Demek ki iyi kimselerin yanında olmak lazım. O da bir ders olsun size.

c. Camiye Gelmenin Fazileti

Gelelim öbür hadîs-i şerîfe.

إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ يَعْتَادُ الْمَسَاجِدَ فَاشْهَدُوا لَهُ
بِالْإِيمَانِ فَإِنَّ اللَّهَ يَقُولُ: إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ
مَنْ أَمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

İzâ raeytümü'r-racüle ye'tâdül'l-
mesâcide, fe'shedû lehû bi'l-îmâni, fe
inne'llâhe yekûlü: Innemâ ye'mûru
mesâcide'llâhi men âmene bi'llâhi ve'l-
yevmi'l-âhiri.

Bu hadîs-i şerîf de cemaate devam eden bir kimse hakkındaki kanaatimizin ne olması gerektiğini anlatıyor.

İzâ raeytümü'r-racüle. Siz bir kişiyi gördüğünüz zaman, kişi adam diyor ama racül adam demek Arapça, kadın da olsa, adam da olsa, genç de olsa yani bu genel bir sözdür, umum bir sözdür, herkes mükellef olan bir mü'min demek. Gördünüz ki, ye'tâdül'l-mesâcide, yani mescidlere gelip gitmeyi ihtiyat haline getirmiş. Zaman geliyor, gidiyor,

mescitte namaz kılıyor, ibadet ediyor. Müdavim mescide.

Fe'şhedû lehû bi'l-îmâni. Onun imanına şehadet edin. Yani insanın imanının alametidir namaza, camiye gelmesi. Camiye gelen kimse hakkında rahatlıkla şehadet edebilirsiniz. Ben şahidim, o mümin kuldur. Camiye gelir. Kalbini Allah bilir, neme lazım, karışmayayım filan demeyin. Camiye geliyor, mümindir deyin ve mümin ifadesi olarak hukukunu korumaya itina edin, gayret edin. Ya o çocuk hakkında, o arkadaş hakkında laf söylemeyin, etmeyin, eylemeyin. Ben onun camiye geldiğini görüyorum. İyi insandır filan diye. Hakkında hayır dua edin. Peki bir insan camiye gelmezse ne olacak?

Camiye gelmezse tehlikeli oluyor tabi. Yani camiye gelmesi lazım. Bak bundan çeşit çeşit manalar çıkıyor. Cami, camiler dünyanın cennetleridir.

Dünyanın cenneti neresi diye sorarlarsa dünyada cennet var mı?

Mescitlerdir.

"Cinanü'd- dünyâ". Dünyanın cennetleridir bu mescitler. Çünkü cennete ulaştırır insanı. İnsan camiye severse, camiye ihtiyat edinirse

gelmeyi cemaatle namaz kılsa, camide insan namaz kıldığı zaman 27 kat daha fazla sevap alır. İkinci namazını biz burada kıldık. Evde kılsaydık?

Bir sevap alacaktık, namazı kıldık çünkü. Burada kıldığımız için, camiye geldiğimiz için 27 misli daha fazla sevap aldık. Ayrıca yolda buraya gelinceye kadar her attığımız adıma Allah bir sevap hasene ihsan etti, bir günahımızı döktü üzerimizden. Günahlarımızı döke döke günahlardan pâklana pâklana geldik. Sevapları kazana kazana geldik. Sonra bu namazlar, iki namaz arasındaki bu günahlara, kusurlara kefarettir. İnsan bu camiye geldi mi günahlarından temizlenip gidiyor. Yani öğle ile ikindi arasında işlenmiş olan günahlar gidiyor burada ikindiye kılınca. Akşamı kılınca da, bu namazla iki akşam arasındakiler girecek. Böylece insan namaza ihtiyaten devam etti mi günahlardan pâklana pâklana, kalbi de saffet kazanacak, kiri pası da gidecek. Allah'ın sevdiği, has, halis bir kul oluverecek. Gönlü titreyen böyle Allah'ın âyetleri okunduğu zaman tüyleri zülferen, gözleri yaşaran, Allah'ın yoluna aşık, Kur'an-ı Kerîm'e aşık, has halis müslüman haline gelecek.

d. Az ve Öz Konuşmanın Kıymeti

إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ قَدْ أُعْطِيَ زُهْدًا فِي الدُّنْيَا وَقَلَّةَ
مَنْطِقٍ فَاقْتَرِبُوا مِنْهُ فَإِنَّهُ يُلْقَى الْحِكْمَةَ

İzâ raeytümü'r-racüle kad ü'tiye zühden fi'd-dünyâ ve kıllete mantıkin, fe'kteribû minhü, fe-innehû yülekka'l-hikmete.

Bu hadîs-i şerîf de bir insanın değerlendirilmesinin hangi sıfatlara sahip olduğu zaman yapılacağına dair bize işaret veriyor.

Peygamber Efendimiz buyurmuş ki;

İzâ raeytümü'r-racüle. Siz bir kulu, bir kişi gördüğünüz zaman, *kad ü'tiye*, kendisine verilmiş.

Ne verilmiş?

Zühden fi'd-dünyâ. Dünyadan istîğna, dünyaya meyletmemek, dünyaya aldırmamak, dünyaya kul olmamak, dünyaya köle olmamak nimeti verilmiş. Dünyaya aldırmayan, ahirete rağbet eden bir insan.

Ve kıllete mantıkin. Mantık, Arapçada konuşmak demek. Bizde muhakeme demek. Adamın mantığı sakat, doğru bir mantık yürütüyor falan deriz. Arapçada öyle değil, Arapçada mantık konuşmak demek. *Kıllete*

mantık, az konuşmak demek. Yoksa Türkçe manasıyla olsa, mantığının azlığı demek olur ki, kendisine yanlış olur o zaman. Bir insanın dünyaya karşı bir müstağniliğini görürseniz dünyaya aldırmıyor, ahirete rağbet ediyor. Öyle dünyanın kölesi, kulu durumunda değil. Ve az konuşuyor.

Fa'kteribû minhü. Ona yaklaşın. Onun dostu olmaya çalışın. Onun yanında, yakınında bulunun. Büyük izahlar yapmıştır âlimlerimiz. Sayfalar dolusu sürececek. Hikmet, bir şeyi yerli yerince yapmak demek. Usulünce, âdâbınca yapmak demek.

Sonra bir hadîs-i şerîf var ki, çok büyük izahlar yapmıştır âlimlerimiz. Sayfalar dolusu sürececek. Hikmet, bir şeyi yerli yerince yapmak demek. Usulünce, âdâbınca yapmak demek. Sonra bir hadîs-i şerîf var ki, buyuruyor Peygamber Efendimiz;

Bir kimse kırk gün Allah rızası için hâlisane ibadete kendisini verirse, onun gönlünden diline hikmet pınarları akmaya başlar. Demek ki gönül mamurluğu ile, gönlün senâbâdan olmasıyla, gönlün nurlu olmasıyla ilgili bir sıfat. Hakkı hayrı görüyor, tâbi oluyor. Her şeyi usulüne uygun olarak yapabiliyor. Söylediği söz

Hakk'a, hakikate muvafık oluyor. Hakîm kimse oluyor insan. Filozof desek olmaz. Filozofdan güzel bir söz. Filozof demek, düşünen insan demek. Hakim demek, her şeyi, dünyevi uhrevi şartlarını toplayan, üzerinde cem eden ve sözü, sohbeti, hareketi yerli yerinde olan kimse demek. Hikmet, hakimlik, Allah Teâlâ Hazretlerinin sıfatlarından bir sıfattır. Dilediği kullara da o sıfatı ihsan ediyor. O insan söylediği sözü doğru oluyor, yaptığı iş doğru oluyor, olgun bir kimse olmuş oluyor.

Bunun alameti nedir?

Dünyaya meyletmemek ve az konuşmak. Çünkü çok söz hatasız yalansız olmaz. İnsan fazla konuştuğu zaman yakalanır gider. Bizim bir hocamız vardı, bir gazetenin de yazı işleri müdürüydü, o anlattı. Böyle az konuşmak, öz konuşmanın önemi hakkında. Eski devirde muhakeme edilmek üzere mahkemeye çağrılmış, bunun hocası. Yani bize bunu anlatan hocamız, ben ortaokul talebesiydim, o anlattı, onun hocasıymış. Sarıklı, cübbeli bir hocaymış yani ve Mevlevî meşayihinden imiş. Çok ârif, kâmil bir zat idi diye methetti. Götürmüşler mahkemeye. İşte çocuklar bana dua edin demiş. Çocukların, masumların duası makbuldür

demiş. Yarın muhakememiz var demiş ama, o muhakeme laletayn değil, hani 300 lira, 500 lira para cezası falan değil. Can pazarı. Ya canı gidecek ya yaşayacak. Böyle bir durum. Efendim, sormuşlar. Mahkeme riyaseti hakim sormuş buna. Demiş ki sen şöyle şöyle şöyle şöyle imişsin. Gayet az, gayet sakın, gayet ya- vaş. Bir tek söz söylemiş. İdim efendim demiş. İdim efendim. Yani evvelce idim, artık her tarafa çekildim. Az konuş. Efendim idim de şöyle oldu da böyle kaldı da şimdi şöyle de bilmem ne de çok laf söylese bir yerinden ya- kalanır. İdim efendim demiş, susmuş. Ertesi gün gelmiş şeylerin yanına, çocukların yanına sevine sevine. Canını kurtarmış yani. Az ko- nuşmak iyidir. O şeyin alametidir.

Çünkü insan çok konuşunca hangi sözü üzerinde düşünecek?

Dşne düşüne konuşması lazım.

e. Dünyaya Tamah Etmenin İmtihanı

Bir de bizim hikmetten uzaklaşmamıza, her şeyi yerli yerinde usulünce, olgunca yap- mamıza mani bir haslet de nedir?

Dünyaya tamahtır. Dünyayı sevmektir. D- nyadan baksak hani şu kre değil, üzerinde beş kıta olan okyanuslar olan kre değil dünyadan

murad. Dünya demek, dünyalık demek. Hadîs-i şerîflerde geçen, insanın bugünkü hayatı, bugünkü hayatı sevmesi, ona sımsıkı bağlanması. Ne bağlanıyorsun, bırakıp gideceksin. İstedığın kadar bağlan. O bağların hepsi çürüyecek, kopacak. Nasıl olsa bırakıp gideceksin. Mümkün değil ki. Nice bir besleyesin Bu kâd ile, kameti. Düştün dünya zevkine, unuttun kıyameti. Niye besliyorsun bu boyu posu?

Dünyanın zevkine sefasına düştün kıyameti unuttun diyor Yunus. Nice bir besleyesin Bu kâd ile, kameti, bu boyu posu. Nasıl olsa mezarda o kurt, kurt kuş yer bitirir diyor bir başka şiirinde. Yani bırakıp gideceğiz. Şimdi insan bu dünya hayatının köşkünü, sarayını, evini, barkını, kadınını, pulunu, parasını, mevkiini, makamını, alkışını hedef alır da onları elde edeceğim diye bütün gayretini ona yöneltirse çok hata yapar.

حُبُّ الدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ

Hubbû'd-dünyâ ra'sü külli hatîetin.

Bütün hataların başı bu dünyalıklara bağlanmaktır. Bu dünya hayatını gaye edinip de, bu dünyayı esaslanıp da buna meyletmektir, buna göre hayatını tanzim etmektir. Adam

sabah çıkıyor, akşam geliyor evine, para kazanacağım. Ne çoluk, ne çocuk, ne hanım, ne ahiret, ne Kur'an, ne başka ibadet, taat, para kazanacak, para kazanacak. Yani kazanıyor, kazandığını bu sefer korumak için çalışıyor. Koruyor, bir fabrika kuruyor, bir tane daha, bir tane daha, bitmiyor yani. Bu dünya sevgisi insanları aldatan bir büyük yanlış, tehlikeli şeydir. Düşünce tarzıdır.

İnsan bu dünyaya karşı nasıl olacak?

Müstağni olacak. Tepeden bakacak bu dünyaya. Buna zühd derler. Zühd. Zühd. Dünyaya karşı zühd sahibi olacak insan.

Ne demek?

Bu dünyaya aldırmayacak. Efendim, şu işi yap. Şu işi yaparsan cebine çok para girer, yapmazsan parasız kalırsın. O iş doğruysa yaparsın. Ama dine, imana, ahirete zararlı bir işse yapmayacaksın. Parası çok olsa da istemem diyeceksin, senin başına çalınsın o para. Efendim şu işi yap, yaparsan bu mevkide makamda kalırsın, yapmazsan seni atarız. O iş güzelse yap. Ama gayrimeşru bir şeye teşvik ediyorlarsa, sana ahirette vebal getirecek, mes'uliyet getirecek, cehenneme düşmene sebep olacak bir şey yapıyorlarsa, şu mevki senin

başına çalınısın, ben ondan vazgeçtim diyip şey yapacaksın. Yusuf *aleyhisselam*, kadınlar kısıtırmaya çalıştılar bir çocuğu. Efendim, o da denildi;

رَبِّ السِّجْنِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ

Rabbi's-sicnü ehabbü ileyye mimma yed'ûnenî ileyh. (Yûsuf Suresi 33. Âyet)

Şu kadınların beni, bana yaptırmak istedikleri işten, hapse girmek benim için daha iyi dedi. O kadınlarla düşüp kalksa, kadınlar şey, yani çok mevkii sahibi bir şey tanısa ama Allah sevmeyecek. Allah'ın rızasına aykırı. Nikahlı olmayan bir kadına insan nasıl yakın olur? Olmaması lazım. Ya bu yakınıma gelirsın, ya da seni hapse ederim dediler. Olsun hapse girerim dedi.. Çağırılan iş yanlıştır. Hapse girdi amma ne kadar ibretli, çok hoşuma gider yani. Ne kadar *ahsene'l-kasas* diyor zaten âyet-i kerîmede. Böyle anlatıyor bu Yusuf *Aleyhisselam*'ın hikayesini. En güzel hikaye diye anlatıyor. İbretli bir şey.

Sonra ne oldu?

Hapse girdi, hapisten çıktı, bakan oldu. Kadınların şerrinden kurtulmak için hapse razı

oldu. Hapisten bu sefer şey oldu, hükümdarın has adamı olarak çıktı. Tarım bakanı oldu.

قَالَ اجْعَلْنِي عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ إِنِّي حَفِيظٌ عَلِيمٌ

Kâle’c-’alnî ‘alâ hazâini’l-ardi innî hafîzun ‘alîm (Yûsuf Suresi 55. Âyet) dedi.

Tarım bakanı oldu yani bugünkü tabirle. Bakan oldu. Devlette yüksek mevkilere geldi.

Sonra ne oldu?

Allah rızası için terk ettiği o kadınla ona nikahla gene geldi. Allah rızası için hayır dediği, hapse girerim, senin dediğini yapmam dediği kadın da gene ona zevce olarak bu sefer, nikahlı, normal, meşru bir usul ile gene onun zevcesi oldu. Bak ibrete, takdirde varsa o oluyor. Haramla da olurdu, helal de oldu. Haramla da olurdu. O zaman Allah rızası için ondan vazgeçti, Allah kendisine karşı, kendisini düşünerek günah işlememek için kendisine hürmetinden kendisini tehlikeye atan kulu şey yapar mı, mükâfatsız bırakır mı?

Al kulum sen benim için mi vazgeçtin?

Al sana dünya nimeti, izzeti, mevkii, makamı, al sana o beğendiğin kadın. Onu da sana verdim dedi.

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَهَمَّ بِهَا

Ve le-kad hemmet bihî ve hemme bihâ
(Yûsuf Suresi 24. Âyet)

Yusuf *aleyhisselam* beğenmediğinden terk etmedi ki o kadını, acuze değildi ki. O ona himmet etmişti, gayret etmişti, heves etmişti, o da ona heves etmişti ama Allah korkusu var. *Celle celalühü*. Birgün çıkıp onun huzurunda durmayacak mıyız?

Neyle aldatacağız?

Hangi hüccette şey yapabiliriz?

Herşeyimiz âşikâr olacak. Hepsi yazılıyor defterimize. Yaptığımız bütün işler yazılıyor.

Mümkün mü Allah-u Teâlâ hazretlerini aldatmak?

Elimiz aleyhimimize konuşacak. Ayağımız aleyhimize konuşacak. Derilerimiz, ciltlerimiz aleyhimimize şehadet edecek. Allah konuşuracak. Kur'an-ı Kerîm'de bildiriyor.

يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمُ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَرْجُلُهُمْ

Yevme teşhedü 'aleyhim elsinetühüm.
(Nûr Suresi 24. Âyet)

Âyet-i kerîme'nin devamını hatırlamadım. Yani elleriniz, ayaklarınız ve derileriniz,

“*Ve ercülühüm.*” Derileriniz sizin aleyhinizde şehadet edecek.

Sonra diyecekler ki, niye bizim aleyhimize şehadet ettin, sen bizim uzvumuz değil misin?

أَنُطَقْنَا اللَّهُ الَّذِي أُنُطِقَ كُلُّ شَيْءٍ

Entakane’llâhü’llezî entaka külle şey’in.
(Fussilet Suresi 21. Âyet)

Her şeyi konuşturan Allah bizi konuşturdu.
Mümkün mü susmak?

Söyle bakalım ey el, bu harama uzandın mı sen?

Uzattırdı mı seni bu haramı aldirtı mı?

Bakalım aldirtmadı desin Allah Teâlâ hazretlerine.

Söyle bakalım ey ayak, sen o harama yürüyüp gittin mi?

Mümkün mü başka şey demesi. O mahkeme-i kübranın korkusundan zevkleri terk eden insan, hak yola giren insan, Allah yolunda giden insan, hem bu dünyada aziz olur hem ahirette. Yusuf *aleyhisselam* hem dünyada aziz oldu hem ahirette. Tabi Peygamber. Kuyulara düştü, hapsilere düştü ama bak sonunda şey oldu. Hepsi geçer. Mülk de geçer, saltanat da geçer. Hepsi geçer. Hiçbir şey kalmaz. Hepsi

imtihan. Yokluk da imtihan, varlık da imtihan. Fakirlik de imtihan, zenginlik de imtihan. İşçilik de imtihan, patronluk da imtihan. Hepsi imtihan. Hangi hal içindeysen o halde Allah'a güzel kulluk etmeye bak. Öteki hali gözleme. Fakirsen fakirliğine sabret, ecir kazan. Mümkün.

Allah'ın cennetini, cemalini fakir insan kazanabilir mi?

Kazanır. Çok kolay kazanır. Sabreder.

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ

Inna'llâhe me'a's-sâbirîn.(Bakara Suresi 153. Âyet)

إِنَّمَا يُوفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ

Innemâ yüveffâ's-sâbirûne ecrahüm biğayri hisâb.(Zümer Suresi 10. Âyet)

Allah herkese hesabıyla verirken, yaptığı iyiliğin mükâfatını sabredenlere bigayri hisâb ihsan eder. Hesaba kitaba gelmez, bol miktarda ihsan edecek. Sabredersin fakirliğe, cennetini, cemalini bulursun.

Zengin cennete girer mi?

Neden girmesin?

Neden girmesin?

Allah Teâlâ Hazretleri'nin Peygamberleri var zengin. Süleyman *aleyhisselam* var. Eyyub *aleyhisselam* var. İbrahim *aleyhisselam*'ın sürülerinin ucu bucağı görünmezmiş. İbrahim *aleyhisselam* ama hiç misafirsiz yemek yememiş. Meşayih-i Kirâm'dan çok zenginler var.

Ebû Bekr-î Sıddîk zengin değil miydi?

Hazreti Osman radiyallahu anhuma ecmaîn. Hz. Osman zengin değil miydi?

100 deve yük yükleyip Şam'dan ticaret için getirdiği zaman ne yaptı?

Kervan Medine'ye yaklaştığı zaman geldiler.

Yâ Osman!

Sen şu develeri bize devret, biz sana senin masrafının misli misline kâr verelim. 80 bin altın harcadıysan, 80-80-160. 160 bin altın verelim, develer bizim olsun. Tabii, kıtlık var Medine'de, satacaklar, daha fazla kâr edecekler. Yok dedi, ben daha fazla kârla satmayı düşünüyorum dedi. Bir başkası geldi, iki misli kâr vereyim. Senin harcadığının masrafın hepsine iki misli kâr vereyim. Yok daha fazla, yok daha fazla. Herkesi reddetti. Reddetti, reddetti. Sonra kervan geldi. Medine kıtlıktan kırılıyor, ahali aç. Yok, buğday yok. O kervanı dört gözle

bekliyor herkes Şam'dan. Un geliyor, buğday geliyor, şunu geliyor, bunu geliyor diye. Kervan geldi, develeri çingırdıya çingırdıya, boyunlarındaki çanları. Yüz deve, yüz tane deve, dile kolay. Yüz tane deve, hepsini üstünde koca koca çuvallar, şeyler, gıdalar, şeyler var. Hepsini yıktı meydana, hepsini müslümanlara tasadduk etti. Hz. Osman radiyallahu anh. Hepsini, develeri de kesti, hepsini etlerininide tasadduk etti.

Dediler ki:

Yâ Osman, hani daha kârla satacaktın?

En kârlısı bu dedi. Hata mı etti acaba Hazreti Osman?

Haşa! Hepsi ahirete gitti. Hepsi sevap olarak ahirete gitti. Yanında kalsaydı paraların hesabı olacaktı. Kâr mı olurdu, zarar mı olurdu belli olmaz. Ama infâk ettiği hepsi ahirete gitti. Hepsi ecir oldu. Aşere-i mübeşşereden cenneti kazanıyor. Cenneti kazandığı dünyada kendisine tebliğ ediliyor. Herkese söyleyemezsin. Filanca kimse iyi halde, iyi halde olduğunu söyleyen şaşırır şımarır.

Yâ Rabbi! Şaşır desem bana da bildirme. Benim iyiliğimi bilmek önemli değil ki. Bak demek ki zengin de cennete giriyor, fakir de

giriyor. Girebilir. Durumuna göre uygun hareket etmesini bilirse. Hükümdar da girebilir. Hükümdar olduğu halde cennete girer.

Necaşi cennetlik değil mi?

Peygamber Efendimiz namazını kılmadı mı?

Habeş İmparatoru değil miydi?

Kardeşimiz Necaşi öldü dedi. Hicaz'dan Habeşistan'daki kimsenin öldüğünü bildirdi Peygamber Efendimiz. Onun gıyabında cenaze namazı kıldı. Gelin namazını kılalım dedi. Resûlullah'ın namaz kıldığı insan. Cennetlik. Radıyallahu anh. Allah şefaatine nail etsin. Bak hükümdarken girdi.

Köle cennete girmez mi?

Köle de girer. Köle de cennete girer. Allah bize akıl fikir versin. Allah Teâlâ Hazretlerinin rızasını elimizdeki imkan neyse ondan faydalanarak kazanmayı nasip etsin. Zengin de olur, borçlu da olur, fakir de olur, sıhhatli de olur. Sıhhatli de cennete girer, çürük de girer. Hasta olur, hastalığına sabreder, cennete girer.

Demek ki bu dünyaya meyletmeyeceğiz. Bu dünyaya tepeden bakacağız. Bu dünya bizim bir çeşit düşmanımızdır. Bizim birkaç tane düşmanımız var. Birisi nefsimiz, kendimiz. En

büyük düşman biz kendimiziz. Başkası cümle alem bir araya üşüsse, toplansa bizim kendi kendimize yaptığımız zararı kimse yapamaz. En büyük zararı biz kendimiz kendimize yaparız. Çünkü kendi kendimize karşı müdafamız yok. İçimizden isteyiveriyor. Hadi gel şu işi yap. Canımız çekiyor diyoruz. Canım çekti yaptım diyoruz. Nefis işte. Nefis. Onu yenmeyi öğrenecek insan. Ey nefis sen bunu istiyorsun ama yaptırmam. Yapmam. Olmaz. Otuz senedir diyor nefsim istedi diyor, istediğini vermedim diyor. Büyükler öyle şey yapmışlar, gayret etmişler. O kadar gayretli şekilde davranmışlar. Bu nefisle mücadele etmeye.

İkinci düşman ne?

Şeytan.

Nereden belli şeytanın düşmanlığı?

Kur'an-ı Kerîm bildiriyor.

إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ

Innehü leküm 'adüvvün mübîn. (Yâsîn Suresi 60. Âyet)

Âşikâr düşman, şeytan. İş gücü bizi aldatmak için vesvese vermek.

Başka?

Elimizden tutup götürmez bir yere. Bizim üzerimize bir tasalluku, bir saltanatı yok. Bizi tuttuğu gibi bir yere zorla götürme durumu yok. Sadece şey yapar. Davet eder şerre. Kötülüğü kışkırtır. Yaparsan günaha girersin şeytana uyarsan. Kendine alıkoyarsan kurtulur, sevap kazanır. Bir düşman da bu dünyalık işte. Parası, pulu, zevki, sefası, nefsanî, şehvani arzuları, mevkîî makamı, başkanlıkları, reislikleri, herkesin insanın etrafında el pençe divan durması, elini ayağını öpmesi, eteğini öpmesi, işte bunlar tatlı geliyor insanlara. Herkes bunu elde etmek için birbirini boğazlıyor, birbirini boğazlıyor. Bu nizamı alem, Hazreti Âdem *aleyhisselam*'dan bu zamana kadar hiç değişmemiş. Hep böyle. Hiç değişmemiş. Âdem *aleyhisselam*'ın çocuklarından bir tanesi Habil, Kâbil. Kâbil, Habil'i öldürmüş.

Neden?

İkisi de kurban kesmişler, kurban takdim etmişler. Birisinin kabul olmuş, ötekisinin kabul olmadı diye kıskanmış ve berikisini öldürmüş. O zamandan nefis, kıskançlık, haset, rekabet. Bugün de öyle. Bugün de insanların çoğu birbirini ondan kınıyor. Büyükler, utanmıyor, utanmıyor, süper devlet olmuş,

yerin dibine batsın süper devletliği, fabrikalarım çalışsın diye iki devleti birbirine düşürüyor, harp ettiriyor.

Neden?

Silah fabrikaları iflas etmesin diyor. Yerin dibine batsın. İki milleti birbirine çatır çatır kırdırıyor. Ölen insan, sinek değil, insan ölüyor, insanlar ölüyor.

Neden?

Fabrikaları tatil etmesin. Çalışsın, ceplerine para girsin. Bu dünyaya onun için hiç meyletmeyin. Bu dünyanın talipleri, leşlerin talipleri, köpekler olduğu gibi öyle insanlardır. Nasıl olsa da bırakıp gideceğiz. Yani burada kalacak. Öbür tarafa götürmek mümkün değil. Ahirete rağbet edelim. İnsan ahirete rağbet edince dünya onun arkasından burnu sürte sürte gelir. İstemiyorum seni dersin. Sürünür gelir gene. Yalvara yakara gelir. Çünkü Allah ne yazmışsa o olacak. Rızıkta ne yazmışsa o olacak, çare yok. Sen def edersin başından. Defol dersin. İstemiyorum seni dersin. Allah gene nasibin kadarını gönderir. Hiç korkmayın. İsterseniz deneyin. Çok denemiş, çok deneyenler denemiş. Vallahi öyledir. İnsan dünyadan, dünyadan müstağni oldukça evin bereketine

şaşar. Nereden geldiğini bilemez. İstemediği halde. Bak büyüklerin istinasına bir gün gelmiş evde, yiyecek var mı demiş, yok demişler. Çok şükür Yâ Rabbi! Bugün evim Peygamber evine benzedi demiş. Yok diye üzülüyor.

f. Zalimden ve Zulümden Uzak Durmak

إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ يُقْتَلُ صَبْرًا فَلَا تَحْضُرُوا مَكَانَهُ
فَإِنَّهُ لَعَلَّهُ يُقْتَلُ ظُلْمًا فَيَنْزِلُ السَّخَطُ فَيُصِيبُكُمْ

İzâ raeytümü'r-racüle yüktelü sabran, fe-lâ tehdurû mekânehû, fe-innehû le'allahû yüktelü zulmen, fe-yenzilü's-sehatu fe-yüsîbüküm.

Peygamber Efendimiz bu yeni okuduğum hadîs-i şerîf'te buyuruyor ki;

İzâ raeytümü'r-racüle .Siz adamı, kişiyi gördüğünüz zaman. *Yüktelü sabran*. Yakalanmış harp yok, darp yok, tutuklanmış ve efendim öldürülmüş. Böyle bir öldürme durumu gördüğünüz zaman sabran demek. Yani harp esnasında iki taraf karşı karşıya geldiği zaman, vuruşursun öldürürsün. O normal ama bir insan, tek bir insan yakalanmış birkaç kişi bir insanı yakalamışlar, ele geçirmişler, öldürüyorlar.

Harp, İslâm'da şartları tahakkuk ettikten sonra tamam, olursa ne yapalım?

Yani şimdi Yunanlı İzmir'den asker çıkarttı, biz duracak mıydık?

Müslümanız, halim selim'iz, efendim, kimseyi incitmek istemiyoruz diye duracak mıyız?

Durulmaz. Durursan vebal olur. İslâm realizm gibidir, öyle şey değildir yani.

Mesela Hristiyanlar kendilerine demişler ki, yanağına birisi bir tokat vurursa öbür yanağında, öbür yanağında çevir. Hiç öyle yapmamışlar. Çünkü tabii değil söylenen şey. Kendileri boyuna sardırmışlar ama öyle şey yapıyorlar. Neyse İslâm realisttir. Tabii bir dindir. Hücuma uğrarsa elbet müdafaa edecek kendisini. Bu normal. Amma bir insan böyle bir sebep yokken yakalanıyor, öldürülüyor.

Fe lâ tehdurû mekânehû. Onunla öldürdüğü yerde hazır bulunmayın diyor Peygamber Efendimiz.

Neden diye de izah ediyor sebebini?

Fe innehû . Çünkü o *leallehû yüktelü zulmen*, belki haksız yere öldürülüyordur. Haksız yere öldürülüyordur.

Fe yenzilü's-sehatu. Allah'ın kızgınlığı, gazabı iner oraya. Haksız öldürülüyor. Gazabı

iner. Fe yüsübüküm. Size de düşer. Oraya indiği zaman size de isabet eder o gazap. Demek ki böyle sabran öldürülen, yani tutuklanarak öldürülen bir kimsenin ölümünde bulunmayacak insan, böyle bir yerde. Çünkü oraya bir Allah'ın şeyi, azabı, cezası inebilir manasına. Tabi mümkünse insan öyle mazlumu kurtarmaya çalışacak, kurtarabilirse. Şimdi mesela yüreğim parçalandı anlattılar. Suriye'den geliyormuş bir grup arkadaş, arabayla umre'ye gitmişler. Arabalarına bir zat binmiş. Müslüman diyor, durduğumuz yerde namaz kıldı, şöyle yaptı, böyle yaptı. Diyor ki, müslüman kimse diyor. Hudud'a yaklaştık, muhafızlar çevirdiler diyor arabamıza, bir bir kontrol ettiler, senin pasaportun var, sen kimsin, sen kimsin, o şahsın oralı olduğu anlaşıldı diyor. Aldılar diyor, götürdüler diyor. Yani aman etmeyin, eylemeyin, acıyın falan dediklerinde siz karışmayın dediler diyor. Öyle götürdüler diyor. Neyse artık. Yani insanların böyle muhakemesiz, usulsüz, sebepsiz, mesnetsiz, birbirlerine zulümleri çok oluyor.

Allah, Allah içimize insanları sevmeyi, adaleti sevmeyi, zulümden nefret etmek duygusunu yerleştirsin de, ne zulmedelim ne de

evremize zulmettirelim. Çok zulümler oluyor, çok.

şimdi mesela geçen gün gazetede okudum, yüreğim kanadı, attı böyle yerlere kanları, üç bin tane müslümanı öldürmüş Hindistan'da, Hindular. Seçim oluyormuş. Üç bin tane katliam derler. Katliam demek umumi öldürmek. Yani önüne geçirdiğini pırasa doğrar gibi doğramak. İnsaf.

Hani nerede şu hani şeyler insan hakları falan?

Hani nerede insan hakları bilmem, hani şu Kıbrıs hadsesinde bizim aleyhimize bilmem bir sürü şey yapanlar. Bak üç bin tane, üç bin az bir rakam değildir. 50 kişi. Bir kişi bile olsa önemli. O şeylerin Amerikalıların ne kadardı elçilik mensupları?

İran'da 40-50 kişiydi. Bak onlar tutuklandı, hürriyetlere tahsil edildi, dünya yerinden oynadı. Herkes duydu. Herkes duydu ki, ha böyle bir şey olmuş, tuh İran böyle bir şey yapmalı mı?

Beynelminel hukuku çiğnedi, elçilikte basılır mı falan dedik. 3000 tane insan öldü burada.

g. Sahâbeye Saygılı Olmak

إِذَا رَأَيْتُمُ الَّذِينَ يَسُبُّونَ أَصْحَابِي فَقُولُوا: لَعْنَةُ اللَّهِ
عَلَى شَرِّكُمْ

*İzâ raeytümü'llezîne yesübbûne eshâbî
fe-kûlû: Le'netü'llâhi alâ şerricküm.*

Bu hadîs-i şerîf de Peygamber Efendimiz'in
ashabıyla ilgili.

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

İzâ raeytüm. Gördüğünüz zaman.

Kimi?

Ellezîne yesübbûne eshâbî. Benim
ashâbıma sebdedenleri, küfredenleri, çirkin
gariz söz söyleyenleri gördüğünüz zaman.

Fe kûlû.

Onlara deyiniz ki, *La'netullâhi alâ
şerricküm.* Sizin şerlinize Allah'ın laneti olsun.
Şimdi bu hadîs içerisinde anlaşılıyor ki,
Peygamber Efendimiz ashâbını himaye ediyor.
Ashâb kim?

Peygamber Efendimiz bütün böyle
mecliste toplanmış, onu dinlemiş, onun
sohbetinden şeref kesbetmiş, nur iktibas etmiş
kimseler. İnsanların en yüksekleri.

Neden?

Resûlullah'tan terbiye gördüler. Resûlullah'ın meclislerinde bulundular, Resûlullah'ın mübarek simasına baktılar. Mübarek sözlerini dinlediler. Ve anaları, evlatları, malları, mülkleri hepsi gözlerinden silindi. Ona hizmet etmek, onun yolunda yürümek, onun buyruğunu tutmak için hepsi canlarını feda ettiler. Bir tanesini yakalamışlar, meşhur hikayedir, öldürmeye götürüyorlar Mekke'nin müşrikleri. Mekke dışına çıkartıp kesecekler. Yanaşıyor müşriklerden bir tanesi diyor ki, bak bunları hep o Muhammed yüzünden çekiyorsun sen. Şimdi o bizim elimizde olsaydı, sen de rahat evinde olsaydın, çoluk çocuğunun yanında, karının yanında olsaydın daha iyi değil miydi? diyor.

Lâ!

Hayır!

Vallahi onun ayağına diken batmasına rızam yok diyor. Diken batmasına ayağına, ayağını... Ne demek ben onun yerinde olacağım, o benim yerimde olacaktır, siz onu alıp götüreceksiniz, keseceksiniz.

O ne demek?

Diken batmasına rızam yok diyor ayağına. Ebû Süfyan bin Harb radiyallahu anh. Sonradan

müslüman oldu Mekke'nin reislerindendi. Ve bir sürü mücadele de etti. Müslümanlarla çok harp hazırlıkları yaptı, savaşlarda geldi, Bedir'de, Uhud'da şeylerde. Şimdi o diyor ki Mekke'nin müşriklerine, ben diyor çok etrafı gezdim. Basra tarafına gitmiş, Parsları görmüş, Şam'a gelmiş, Bizanslıları görmüş, Mısır'ı, Habeş'i, her tarafı gezmiş, tecrübeli bir insan yani. Sadece Mekke'de duran bir insan değil, şu Muhammed'in etrafındaki ashâbının ona muhabbeti gibi muhabbet görmedim ben o müslümanların yanında diyor. *Sallallahu aleyhi vesselem*'in ashâbının, *rıdvanullah aleyhim ecmaîn*, ona karşı o muhabbetinin farkında. Emsalsiz bir bağlılık diyor. Öl dediği yerde ölüyorlar, kal dediği yerde kalıyorlar.

Hitap ederken ne derlerdi Resûlullah'a?

Fedake ebi ve ummi ya Rasûlallah!

Bir şey söyleyecek, soru soracak. Diyor ki, sözünün tarzı, söyleyiş tarzı. *Fedake ebi ve ummi Yâ Rasûlallah!*

Anam babam sana feda olsun Ey Allah'ın Resûlü! Şöyle bir mesele var, buna ne dersin?

Anam babam sana feda olsun. Öyle söylüyorlardı.

Hani hatırlamaz mısınız?

Uhud Harbi'nden dönüyor ordu. Harp bitmiş, yaralılar, üzüntüler, yorgun, ter, filan. Bir kadın, gelenleri karşılamaya Medine'den çıkmış, geliyor. Radıyallahu anha. Diyorlar ki, kocan öldü, baban öldü, oğlun öldü. Muhammed.Peygamberimiz, Efendimiz nasıl diyor?

Sağ salim diyorlar. O varken diyor bana her türlü sıkıntı kolay gelir artık. Kocasını ölmüş, babası ölmüş, evladı ölmüş. Kardeşi bir rivâyette de. Bir rivâyette de kardeşi. Yani bütün erkek yakınları şeyde, baba mesela, emsalsiz bir şey. Onları bırakın diyor. Resûlullah nasıl diyor?

Sağ salim. Elhamdülillah. Sıhhat, afiyet üzere. Bir şey olmadı ona. Oh, elhamdülillah. Her türlü dert, elem, keder ondan sonra bana kolay gelir diyor. O sağ olsun da diyor. Sevgiye bak. Hangi kadın yapabilir?

Saçını, başını yolarlar. Dinden imandan çıkarlar. Sabahleyin bir kadını anlattılar. Korktum yani. Allah korusun. Peygamber Efendimiz'in kabrine gitmiş de bir dualar yapmış, Allah korusun. Ters dualar yapmış. Ama bak, yani kadınlar zayıftır demek istiyorum. Zayıf mahluklardır demek istiyorum. Bak, o

zayıf, zayıf ama Resûlullah'ın ashâbı. Onun ashâbı ne diyor?

Bak, kocası ölmüş, ölsün. Oğlu ölmüş, ölsün. Babası ölsün. Resûlullah sağ mı? Sevgiye bak, muhabbete bak, bağlılığa bak. Peygamber Efendimiz bu ashâbını koruyor. Benim ashâbıma dil uzatıp da beni ezalandırmayın diyor. Demek ki onun ashâbına dil uzatırsak Resûlullah'a eza etmiş oluruz. Sen senin çocuğuna, ailene, yakınına, babana, kardeşine laf söylenmesini ister misin?

Söyleyen kimseye darılmaz mısın?

Resûlullah'ın şeyine oradan kıyas et. Ashâbını himaye ediyor Resûlullah Efendimiz.

أَصْحَابِي كَالنُّجُومِ

"Ashabî ke'n-nücûmî"

Benim ashâbım yıldızlar gibidir. Hangisine uyarsanız doğru yolu bulursunuz diyor. Öyle derlerse yani söverler sayarlarsa sizin şerriniz üzerine olsun Allah'ın laneti diyor. Tabi şerriküm demek?

Sizin en şerlileriniz üzerine olsun demek olur. Bir de böyle ashâba sövmek suretiyle ortaya çıkarmış olduğunuz, şu şer ve fesada lanet olsun demek olur. İkisi de.

El-Fatiha

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

26.02.1983

Özelif Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak
için tıklayınız.](#)

